

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. відділу докторантури та аспірантури

О. М. Волков

«26» 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА СЕРВІСНОГО СЕГМЕНТУ МОРСЬКОЇ
ТРАНСПОРТНОЇ ІНДУСТРІЇ»**

Ступінь вищої освіти	доктор філософії
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Кафедра	«Менеджменту та економіки морського транспорту»

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка сервісного сегменту морської транспортної індустрії» розроблена відповідно до освітньої програми підготовки доктор філософії «Менеджмент морської галузі»

Розробник: Сенько О.В., д.е.н., професор

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри «Менеджмент та економіка морського транспорту» Національного університету «Одеська морська академія»

Протокол від «25» серпня 2022 р. № 1

Завідувач кафедри _____ Сотниченко Л.Л.
Секретар кафедри _____ Бабаченко М.В.
Гарант ОНП _____ Сенько О.В.

1. Загальний опис дисципліни

Метою викладання дисципліни є надання аспірантам поглиблених знань з питань економіки сервісного сегменту морської транспортної індустрії, організаційно-правових форм підприємств сервісного сегменту в умовах ринкової економіки, формування теоретичної та методологічної бази, необхідної для вільного володіння сучасними методиками економіки та стратегічного, оперативного планування діяльності підприємств, а також опанування основних підходів щодо вибору, обґрунтування, та реалізація найбільш ефективних рішень з економіки підприємств сервісного сегменту транспортної індустрії. Формування у майбутніх фахівців сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту та адміністрування на підприємствах сервісного сегменту морської індустрії, практичних навичок їх застосування у різних напрямках діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є дослідження закономірностей економіки у сервісному сегменті морської індустрії.

Передумови для вивчення освітнього компоненту: всі дисципліни загальноосвітньої та професійної підготовки магістра.

Програма курсу «Економіка сервісного сегменту морської транспортної індустрії» сприяє засвоєнню універсальних і професійних компетенцій, що в свою чергу буде сприяти соціальній мобільності і успішності на ринку праці відповідно до міжнародних і національних вимог.

Силабус складено відповідно до вимог освітньо-наукової програми «Менеджмент морської галузі» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент

Мова навчання українська

Статус дисципліни вибіркова

Навчальна дисципліна забезпечує набуття перелічених нижче компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Компетентності:

- ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми
- ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- СК05. Здатність до організації та проведення інноваційних комплексних проєктів, включаючи власні оригінальні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику в менеджменті морської галузі.
- СК06. Здатність ідентифікувати, формулювати та/або вирішувати наукові або практичні проблеми в менеджменті морської галузі.

Програмні результати навчання:

- РН01. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.
- РН05. Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері менеджменту та у викладацькій практиці.
- РН06. Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження з менеджменту та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми; складати пропозиції щодо фінансування досліджень та/або проєктів.
- РН10. Демонструвати навички розв'язання системних проблем ефективного розвитку

морської галузі за обмеженнями стійкого нарощування виробничого потенціалу на національному та підприємницькому рівнях.

Кількість кредитів ЄКТС 3 кредити
Форма підсумкового контролю іспит

2. Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Успішне завершення програми навчальної дисципліни «Економіка сервісного сегмента морської транспортної індустрії» передбачає здобуття здобувачем наступних результатів навчання.

знати та розуміти

- сутність економічного аналізу діяльності компаній сервісного сегменту морської транспортної індустрії;
- сучасні принципи економічного функціонування сервісних підприємств;
- умови ціноутворення у сервісному сегменті;
- принципи формування вантажопотоків за різноманітними критеріями;
- джерела та інформаційне забезпечення економічного розвитку підприємств сервісного сегменту морської індустрії;
- сутність і види адміністрування та мотивування у сервісних компаніях;
- інструментарій економічного розвитку сервісних компаній;
- сутність економічної діяльності агентуючих компаній у морських та внутрішніх водних портах;
- сутність економічної діяльності експедиційних компаній;
- принципи та умови економічного розвитку сюрвеєрної діяльності у портах;

вміти:

- застосовувати методичні економічні інструменти функціонування підприємств сервісного сегменту морської транспортної індустрії;
- здійснювати критичний аналіз та пошук резервів підвищення ефективності функціонування компаній сервісного сегменту;
- розробляти, економічно обґрунтовувати та організаційно забезпечувати стратегічні, тактичні та оперативні рішення щодо управління підприємствами сервісного сегменту морської транспортної індустрії;
- вільно спілкуватися з питань економіки компаній сервісного сегменту на національному та глобальному рівнях;
- демонструвати здатність проведення економічного аналізу стану компанії сервісного сегменту та обґрунтуванні рішення щодо засобів підвищення ефективності підприємств сервісного сегменту морської індустрії.

3. ПРОГРАМА, СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем 3. Програма, структура (тематичний план) навчальної дисципліни	Навчальне навантаження (години)		
	Кількість аудиторних * годин	Лекції	Практичні (семінарські)
Економіка сервісного сегмента морської транспортної індустрії			
Тема 1. Сервісний сегмент як частка морської транспортної індустрії	2	2	
Тема 2. Сучасні складові та компоненти поняття економіка сервісного сегменту морської індустрії	2	2	
Тема 3. Принципи та критерії формування попиту у сервісному сегменті	2	2	1
Тема 4. Система ціноутворення на підприємствах сервісного сегменту	3	2	1
Тема 5. Стратегії розвитку підприємств сервісного сегменту морської транспортної індустрії	3	2	1
Тема 6. Формування прибутку компаній сервісного сегменту	3	2	1
Тема 7. Управління результативністю функціонування компаній у сервісному сегменті	3	2	1
Тема 8. Оподаткування підприємств сервісного сегменту	3	2	1
Тема 9. Мотивування та винагорода персоналу сервісних компаній	3	2	1
Тема 10. Сутність та особливості інвестування на морському транспорті	3	2	
Тема 11. Доцільність інноваційних підходів у сервісному сегменті морської транспортної індустрії	3	2	1
Всього аудиторних годин	30	22	8
Самостійна робота (години) з них на виконання індивідуального завдання	60		
Загальний обсяг годин навчальної дисципліни	90		

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми
1	Економіка світового сервісного сегменту морської індустрії, тенденції, та напрями розвитку
2	Національний ринок сервісного сегменту морського та внутрішнього водного транспорту
3	Сервісний сегмент, як варіант розвитку морського транспорту України
5	Портова система, як основа морського транспортного комплексу
6	Економічні принципи надання стивідорних послуг. Форми та інструментарій взаємодії з державою стивідорних компаній
7	Економічні основи експедиторської діяльності. Ринок експедиторських послуг в Україні.
8	Світовий та національний досвід економічної діяльності морських сюрвеєрів

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота призначена для поглиблення, розширення і закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях. Вона допомагає набути навички самостійної роботи з довідковою, навчальною і науковою літературою, державними і галузевими стандартами; підвищити якість самостійної проробки студентами навчальної інформації шляхом її конкретизації і цілеспрямованню.

Види самостійної роботи:

1. Робота по опрацюванню лекційного курсу.
2. Робота по вивченню окремих розділів курсу, не висловлюваних при читанні лекцій (що задаються викладачем).
3. Виконання практичних завдань, заданих викладачем.
4. Підготовка до лабораторних/семінарських/практичних/тренажерних занять;
5. Виконання індивідуальних завдань (рефератів, аналітичних оглядів, перекладів, контрольних робіт, розрахункових, графічних та розрахунково-графічних робіт, курсових робіт (проектів).

Перелік тем, винесених на самостійне вивчення:

Опрацювання лекційного матеріалу

№ з/п	Назва теми
1	Економічна характеристика сервісних компанії як об'єкта управління.
2	Особливості планування діяльності компаній сервісного сегменту
3	Міжнародні організації з сервісної діяльності на транспорті
4	Національне законодавство і регламенти в національній морській індустрії транспортної індустрії
5	Особливості керування компаніями сервісного сегменту морської транспортної індустрії
6	Загально світові тенденції розвитку сервісного сегменту
7	Інвестиційна діяльність національних та міжнародних сервісних компаній
8	Підготовка та розвиток фахівців для сервісного сегменту

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Студенти опановують зміст навчальної дисципліни у наступних видах навчальної роботи: опрацювання лекційних матеріалів; підготовка до семінарських занять; надання відповідей на тести по темам курсу; розв'язання задач на семінарських заняттях; виконання курсової роботи.

Поточне оцінювання студентів здійснюється у вигляді демонстрації їх результатів навчання та оцінювання: усної відповіді на питання лекційного курсу або тестування знань з певного розділу (теми) або з певних окремих питань лекційного курсу; розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків тощо; виступу на практичних заняттях.

Підсумковий контроль проводиться для оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни з урахуванням результатів поточного контролю. Форма підсумкового контролю: *іспит*.

Методи демонстрації результатів навчання за навчальною дисципліною

№ п/п	Результати навчання за навчальною дисципліною	Методи демонстрації
1	розуміти сутність економічного аналізу діяльності компаній сервісного сегменту морської транспортної індустрії	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на семінарських заняттях, участь в дискусії
2	знати сучасні принципи економічного функціонування сервісних підприємств	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на семінарських заняттях з аналітичним, оглядом стандартизованих тестів
3	знати та розуміти умови ціноутворення у сервісному сегменті;	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на семінарських заняттях з аналітичним оглядом, есе
4	знати організацію менеджменту на підприємствах морського транспортного комплексу	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на заняттях з есе, участь в дискусії
5	знати принципи формування вантажопотоків за різноманітними критеріями	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на семінарських заняттях з докладом
6	знати джерела та інформаційне забезпечення економічного розвитку підприємств сервісного сегменту морської індустрії	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на заняттях з есе, презентації результатів виконаних завдань, стандартизовані тести
7	знати сутність і види адміністрування та мотивування у сервісних компаніях	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на семінарських заняттях з рефератом, есе, презентації результатів виконаних завдань
8	знати та розуміти інструментарій економічного розвитку сервісних компаній	Виступ на семінарських заняттях з аналітичним оглядом, есе
9	знати та розуміти сутність економічної діяльності агентуючих компаній у морських та внутрішніх водних портах;	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на семінарських заняттях з аналітичним оглядом, есе, стандартизовані тести

10	сутність економічної діяльності експедиційних компаній	Розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків, виступ на семінарських заняттях з аналітичним оглядом, есе, презентації результатів виконаних завдань
11	знати принципи та умови економічного розвитку сюрвеєрної діяльності у портах;	Виступ на семінарських заняттях з аналітичним оглядом, есе
12	вміти застосовувати методичні економічні інструменти функціонування підприємств сервісного сегменту морської транспортної індустрії	Виступ на семінарських заняттях з аналітичним оглядом, есе, презентації результатів виконаних завдань
13	Вміти здійснювати критичний аналіз та пошук резервів підвищення ефективності функціонування компаній сервісного сегменту	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на семінарських заняттях з аналітичним, оглядом стандартизованих тести
14	Вміти розробляти, економічно обґрунтовувати та організаційно забезпечувати стратегічні, тактичні та оперативні рішення щодо управління підприємствами сервісного сегменту морської транспортної індустрії	Виступ на семінарських заняттях з аналітичним оглядом, есе, презентації результатів виконаних завдань
15	Вміти вільно спілкуватися з питань економіки компаній сервісного сегменту на національному та глобальному рівнях	Виступ на семінарських заняттях з аналітичним оглядом, есе
16	Вміти демонструвати здатність проведення економічного аналізу стану компанії сервісного сегменту та обґрунтуванні рішення щодо засобів підвищення ефективності підприємств сервісного сегменту морської індустрії	Виступ на семінарських заняттях з аналітичним оглядом, есе, презентації результатів виконаних завдань

7. Схема нарахування балів за навчальною дисципліною

Шкала оцінювання ВНЗ	Національна оцінка	Критерії оцінювання
А	відмінно	Аспірант проявляє особливі здатності, уміє самостійно добувати знання, без допомоги викладача знаходить і обробляє необхідну інформацію, уміє використовувати набуті знання й уміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні дарування й похилості

B	добре	Аспірант вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно вирішує справи й завдання в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначно
C		Аспірант уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; у цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є істотні, підбирати аргументи для підтвердження думок
D	задовільно	Аспірант відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання й розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких значна кількість істотних
E		Аспірант володіє навчальним матеріалом на рівні вище початкового, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
FX	не задовільно	Аспірант володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу

8. Питання для підсумкового контролю (іспит)

1. Сервісний сегмент як частка морської транспортної індустрії
2. Складові морської індустрії.
3. Поняття сервісу на морському транспорті.
4. Поняття світовий сервісний ринок.
5. Еволюційний розвиток сервісного ринку.
6. Чинники впливаючі на діяльність та коливання на сервісному ринку. Сучасні тенденції розвитку сервісного ринку.
7. Кон'юнктура міжнародного сервісного ринку. Транспортний комплекс країни. Сучасні, діючі види транспорту.
8. Національний сервісний транспортний сегмент.
9. Сучасні складові та компоненти поняття економіка сервісного сегменту морської індустрії
10. Транспортна сервісна інфраструктура держави.
11. Види компаній сервісного сегменту.
12. Форми взаємодії різних компаній.
13. Техніко-економічні особливості видів діяльності на морському транспорті.
14. Економічні особливості стивідорною діяльності.
15. Економічні характеристика агентської діяльності.
16. Економічні особливості експедиторської діяльності.
17. Сюрвеєрний бізнес у морської сервісної індустрії.
18. Принципи та критерії формування попиту у сервісному сегменті
19. Попит на сервісні послуги.
20. Формування вантажопотоків як джерело попиту.
21. Глобалізація світової економіки, як передумова формування попиту на послуги.
22. Критерії розподілення світових вантажопотоків.
23. Система ціноутворення на підприємствах сервісного сегменту
24. Основні функції ціноутворення. Цінова політика підприємства.
25. Система цін та її класифікація у сервісному сегменті.

26. Ринкові фактори ціноутворення. Якість послуг на ринку сервісу. Міжнародний досвід функціонування підприємств сервісного сегменту
27. Стратегії розвитку підприємств сервісного сегменту морської транспортної індустрії
28. Інтеграція підприємств сервісного сегменту до світового ринку транспортних послуг.
29. Напрями та тенденції розвитку стивідорних компаній.
30. Особливості національних сюрвеєрних компаній.
31. Перспективи агентської діяльності на національному ринку.
32. Формування прибутку компаній сервісного сегменту
33. Доходи підприємств сервісного сегменту.
34. Прибуток як економічна і фінансова категорія.
35. Джерела формування прибутку.
36. Напрями використання прибутку у морській індустрії.
37. Форми власності сервісних компаній Правове регулювання діяльності компаній.
38. Міжнародний досвід використання прибутку.
39. Управління результативністю функціонування компаній у сервісному сегменті
40. Ефективність діяльності підприємств сервісного сегменту морської індустрії.

Фактори які впливають на ефективність функціонування компаній.

41. Перспективні напрями підвищення ефективності підприємств сервісного сегменту морської індустрії.
42. Оподаткування підприємств сервісного сегменту
43. Економічна сутність податків і їх класифікація.
44. Податкова система і податкова політика.
45. Оподаткування прибутку підприємств.
46. Особливості оподаткування підприємств сервісного сегменту морської транспортної індустрії.
47. Мотивування та винагорода персоналу сервісних компаній
48. Інвестиції в розвиток людського капіталу на морському транспорті.
49. Оцінка людського капіталу та ефективності інвестицій у його розвиток на морському транспорті.
50. Система мотивування персоналу компаній сервісного сегменту.
51. Ринок праці робітників морської індустрії.
52. Сутність та особливості інвестування на морському транспорті
53. Сутність управлінського рішення
54. Внутрішня та зовнішня середа прийняття рішень в умовах морського транспорту.
55. Стратегічне та оперативне планування діяльності компаній сервісного сегменту.
56. Економічна сутність інновацій та інноваційного процесу.
57. Доцільність інноваційних підходів у сервісному сегменті морської транспортної індустрії
58. Обґрунтування доцільності інвестицій
59. Інновації у морській індустрії
60. Сутність та особливості інвестування на морському транспорті

9. Рекомендована література

1. Johan, B, Kadi K, Adam K, Monika, Z, Dan, H, Anatoliy , A, Marina, C, Sienko , O, Daniel, S. Sustainable development processes of maritime education technologies - A multiple case study WMU Journal of Maritime Affairs. No. JOMA-D-21-00122 (**індексується у Scopus**) AGA 21 Proceedings | IAMU (iamu-edu.org) (4-13_Sustainable development processes of education technologies A multiple case study (1).pdf
2. Дем'янченко А.Г., Сотниченко Л.Л. Вдосконалення організаційно-економічного механізму управління розвитком підприємств морської галузі : монографія. Одеса: НУ«ОМА», 2017. 325 с
3. Голубкова І.А., Сенько О.В, Лисенко Н.С., Фрасинюк Т. І., Пархоменко І.М.. Критерії менеджменту сталого й безпечного функціонування флоту в умовах глобалізації. Науковий вісник національного гірничого університету № 2, 2021 стор. 178 – 184 (**індексується у Scopus**) <http://nvngu.in.ua/index.php/uk/arkhiv-zhurnalu/za-vipuskami/1864-2021/zmist-2-2021/5832-178>
4. Сенько О.В. Організаційно-економічний механізм параметричного управління морською транспортною індустрією. *Монографія*. Чернігів: ЧНТУ, 2019. 310 с.
5. Тарасюк Г. М., Пащенко О. П., Мілінчук О. В., Чагайда А. О., Сенько О. В.. Методичні аспекти оцінки стабільності розвитку підприємств. Науковий вісник національного гірничого університету № 5, 2020. Стор. 157 - 163 (**індексується у Scopus**) <http://nvngu.in.ua/index.php/uk/arkhiv-zhurnalu/za-vipuskami/1851-2020/zmist-5-2020/5553-metodichni-aspekti-otsinki-stabilnosti-rozvitku-pidpriemstv>

10. Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Національна бібліотека України ім. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/901>
2. Освіта.ua.Менеджмент. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/management/>
3. TRADING ECONOMICS. URL: <https://tradingeconomics.com>
4. Офіційний сайт державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
5. Центр транспортних стратегій. <http://cfts.org.ua/analitics>
6. Офіційний сайт Міністерство інфраструктури України. URL : <http://www.mtu.gov.ua>
7. Державна служба морського та внутрішнього водного транспорту України: URL: <https://marad.gov.ua/ua>
8. Закон України "Про морські порти України"(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 7, ст.65). Верховна Рада України. 2013. URL : <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/ukrajiny-zakony/zakon-ukrajini-pro-morski-porti-ukrajini.html>
9. Стратегія розвитку морських портів України на період до 2038 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-2013-%D1%80#n11>
10. Центр транспортних стратегій. URL: https://cfts.org.ua/news/2019/01/23/v_2018_godu_obyem_gruzoperevozok_sokratilsya_na_2_51321
11. Інформація про водний транспорт України. URL: <https://mtu.gov.ua/content/informaciya-pro-vodniy-transport-ukraini.html>
12. Світовий ринок фрахту. URL: <http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/>.
13. Офіційний сайт журналу "Порти України". URL: <http://portsukraine.com/> 18. Review of Maritime Transport (Series). URL: [http://unctad.org/en/Pages/Publications/Review-of-Maritime-Transport-\(Series\).aspx](http://unctad.org/en/Pages/Publications/Review-of-Maritime-Transport-(Series).aspx)